

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.01.2011, sp. zn. 23 Cdo 3088/2008, ECLI:CZ:NS:2011:23.CDO.3088.2008.1

Číslo: 94/2011

Právní věta: Bankovní zárukou lze zajistit i závazek, který vznikne v budoucnu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.01.2011

Spisová značka: 23 Cdo 3088/2008

Číslo rozhodnutí: 94

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Bankovní záruka

Předpisy: § 322 odst. 1 obch. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobkyně (resp. její procesní předchůdkyně IPB, a. s.) se žalobou domáhala po žalovaném zaplacení částky 445 821 Kč s příslušenstvím. V žalobě uvedla, že žalovaný uzavřel s Českou spořitelnou, a. s., dne 28. 6. 1994 smlouvu o úvěru č. 52-399020-1, jejímž předmětem bylo poskytnutí úvěru ve výši 540 000 Kč. IPB, a. s., v souladu s ustanoveními smlouvy o úvěru zajistila pohledávku České spořitelny, a. s., vůči žalovanému poskytnutím bankovní záruky ve prospěch České spořitelny, a. s., znějící na částku 540 000 Kč včetně příslušenství. Vystavením bankovní záruky převzala IPB, a. s., na sebe závazek zaplatit za žalovaného částku rovnající se nesplacené části úvěru s příslušenstvím, neučiní-li tak žalovaný a Česká spořitelna, a. s., vyzve IPB, a. s., k plnění ze záruky. IPB, a. s., dále v žalobě uvedla, že žalovaný s ní uzavřel dne 22. 2. 1995 smlouvu o zastavení cenných papírů, kterou se zavázal, že pokud Česká spořitelna, a. s., vyzve IPB, a. s., k plnění z bankovní záruky, souhlasí s tím, aby IPB, a. s., prodala jí zastavené akcie a výtěžek z prodeje použila na úhradu svého plnění z bankovní záruky. Dne 26. 7. 1999 v době platnosti bankovní záruky byla IPB, a. s., vyzvána Českou spořitelnou, a. s., k poskytnutí plnění za žalovaného ve výši 540 000 Kč s příslušenstvím, tj. celkem 817 561 Kč. Žalovaný byl o výzvě České spořitelny, a. s., informován dopisem ze dne 28. 7. 1999. Zároveň byl žalovaný informován také o tom, že v souladu se smlouvou o zastavení cenných papírů přistupuje IPB, a. s., k realizaci zástavního práva prodejem zastavených akcií v celkovém počtu 3000 ks, ISIN CZ 0008002854. IPB, a. s., poskytla plnění České spořitelně, a. s., za žalovaného ve výši 817 561 Kč dne 27. 8. 1999 bezhotovostním převodem na účet České spořitelny, a. s. Výnos z prodeje akcií činil 371 740 Kč. Tento výnos obdržela IPB, a. s., na svůj vnitřní účet dne 30. 9. 1999. Tento byl použit na úhradu části závazku žalovaného. Žalovaný byl o tomto prodeji informován dopisem č. j. 252/215/99, přičemž byl zároveň vyzván k zaplacení zbývajících částky 445 821 Kč. To však neučinil.

K r a j s k ý s o u d v Ústí nad Labem rozsudkem ze dne 27. 6. 2007, zamítl žalobu na zaplacení částky 445 821 Kč s úrokem z prodlení ve výši 18 % p. a. z částky 817 561 Kč za období od 29. 6. 1999 do 29. 9. 1999 a úrokem z prodlení ve výši 18 % p. a. z částky 445 821 Kč za období od 30. 9. 1999 do zaplacení (výrok pod bodem I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem II).

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalovaný uzavřel dne 28. 6. 1994 s Českou spořitelnou, a. s., úvěrovou smlouvu. Úvěr byl poskytnut na splacení upisovaných akcií IPB, a. s., ve výši 540 000 Kč. Úvěr byl úročen 9 % p. a. Žalovaný se jej zavázal splatit do 5 let od uzavření smlouvy.

Soud prvního stupně dále zjistil, že žalobkyně uzavřela s žalovaným dne 22. 2. 1995 smlouvu o zastavení cenných papírů. Účelem smlouvy bylo zajištění pohledávky z úvěrové smlouvy bankovní zárukou vystavenou žalobkyní dne 24. 6. 1994 formou záruční listiny. Žalobkyně se v záruční listině zavázala uspokojit pohledávku České spořitelny, a. s., ve výši 540 000 Kč a příslušenství vyplývající z úvěru poskytnutého Českou spořitelnou, a. s., žalovanému. V záruční listině se dále uvádí, že úvěr bude vyplacen výhradně převodem na účet u IPB, a. s.

Žalobkyně získala upisováním akcií od žalovaného za 300 ks akcií na majitele 540 000 Kč z úvěrové smlouvy a 60 000 Kč od žalovaného. Žalovaný vystavil dne 22. 2. 1995 plnou moc IPB, a. s., aby jeho jménem podala Středisku cenných papírů Praha příkaz k registraci pozastavení výkonu práva nakládat se zaknihovanými cennými papíry v počtu 300 ks na účtu cenných papírů.

Dne 28. 2. 1995 došlo k zaknihování cenných papírů v počtu 300 ks ve jmenovité hodnotě 100 Kč za jednu akcii. Dne 3. 1. 1995 došlo k zaknihování 2700 ks akcií ve jmenovité hodnotě 100 Kč za jednu akcii. Upisovaná jmenovitá hodnota jedné akcie činila 2000 Kč. Soud prvního stupně zjistil, že hodnota akcií na majitele v zaknihované podobě v držení žalovaného 100 Kč za kus v době registrace nekoresponduje s hodnotou zapsaných akcií (1000 Kč za kus) a rovněž se jmenovitou hodnotou akcií (2000 Kč za kus).

Soud prvního stupně dovodil, že formálně by žalobkyni náleželo plnění z bankovní záruky ve výši 540 000 Kč plus obchodní úrok ve výši 26 937,70 Kč a sankční úrok ve výši 1971 Kč. Pokud žalobkyně plnila více, činila tak o své vlastní vůli, nikoliv podle záruční listiny.

Pokud žalobkyně přijala 600 000 Kč od žalovaného a realizovala-li 3000 ks akcií za 371 740 Kč, získala celkem 971 740 Kč. Žalobou požaduje dalších 445 821 Kč. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že pokud by rozhodl ve prospěch žalobkyně, pak by získala 1 417 561 Kč plus příslušenství. Navíc žalobkyně z bankovní záruky plnila v rozporu se záruční listinou částku 817 561 Kč. Čistý výtěžek je 600 000 Kč na jednom pracovníku žalobkyně.

Soud prvního stupně proto dospěl k závěru, že žalobkyni nelze žalovanou částku přiznat, i když je její pohledávka z formálního hlediska důvodná, jelikož výkon práva žalobkyně na zaplacení žalované částky je v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku (§ 265 obch. zák.). Z toho důvodu soud žalobu v plném rozsahu zamítl. Soud prvního stupně současně uvedl, že projednávanou věc lze posuzovat i z jiného hlediska. Úvěr byl poskytnut fakticky žalobkyni k tíži žalovaného.

K odvolání žalobkyně V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 18. 2. 2008 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, pokud jím byla zamítnuta žaloba na zaplacení úroku z prodlení ve výši 8,3 % p. a. z částky 817 561 Kč za období od 29. 6. 1999 do 29. 9. 1999 a úroku z prodlení ve výši 8,3 % p. a. z částky 445 821 Kč za období od 30. 9. 1999 do zaplacení (výrok pod bodem I), v ostatním rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni částku 445 821 Kč s úrokem z prodlení ve výši 9,7 % p. a. od 30. 9. 1999 do zaplacení a úrok z prodlení ve výši 9,7 % z částky 817 561 Kč za období od 29. 6. 1999 do 29. 9. 1999 (výrok pod bodem II), a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok pod bodem III).

Odvolací soud v dané věci odkázal na § 321 odst. 2 obch. zák., podle něhož je dlužník povinen zaplatit bance to, co banka plnila podle své povinnosti ze záruční listiny vystavené v souladu se smlouvou uzavřenou s dlužníkem, a dále na § 321 odst. 3 obch. zák., podle něhož dlužník nemůže vůči bance uplatnit námitky, které by mohl uplatnit vůči věřiteli, jestliže smlouva mezi bankou a dlužníkem neobsahovala povinnost banky zahrnout do záruční listiny uplatnění těchto námitky vůči věřiteli. Dospěl k závěru, že soud prvního stupně jednak výslovně nehodnotil otázku přípustnosti těch kterých námitky vznesených žalovaným vůči bance uplatňující nárok na zaplacení toho, co plnila v souvislosti s předmětnou záruční listinou, a dále v řízení nebyla tvrzena ani prokazována dohoda ve smyslu ustanovení § 321 odst. 3 obch. zák.

Žalobou uplatněný nárok posoudil odvolací soud jako regresní nárok požadovaný v souvislosti s plněním z bankovní záruky. Odvolací soud dovodil, že při posuzování regresního nároku nemá místo úvaha soudu prvního stupně o tom, co a jak úspěšně bylo za úvěr zajištěný bankovní zárukou pořízeno. Účastníci řízení totiž vystupují ve dvou zcela odlišných právních vztazích s vlastním právním režimem a tyto nelze skutkově ani právně propojovat.

Odvolací soud dospěl k závěru, že oprávněnost regresního nároku byla prokázána listinnými důkazy provedenými v odvolacím řízení (záruční listina ze dne 24. 6. 1994, výzva k plnění ze záruční listiny, hromadný příkaz k úhradě ze dne 27. 8. 1999 k částce 817 561 Kč, dopis IPB, a. s., ze dne 28. 7. 1999 adresovaný žalovanému, smlouva o úvěru č. 52-399010-1, smlouva o zastavení cenných papírů). Z obsahu záruční listiny vyplývá, že sloužila k zajištění předmětné pohledávky z úvěru ve výši 540 000 Kč a příslušenství. Z článku 7 úvěrové smlouvy vyplývá oprávnění České spořitelny, a. s., poskytovatele úvěru, připisovat úroky a ceny za úkony dle sazebníku k jistině, úroky vždy k 31. 12. každého roku a při doplacení úvěru. Mezi účastníky tak byla sjednána kapitalizace úroků. Logickým důsledkem při nesplácení úvěru je okolnost, že o příslušenství narostlá jistina posléze převyšuje původní v rámci úvěrového vztahu poskytnutou částku. Daný stav tak není v rozporu se zněním záruční listiny. Pokud byla bankou, poskytující bankovní záruku, zaplacená úvěrující bance částka 817 561 Kč, nešlo o svévolné plnění, ale o plnění v rámci závazku z bankovní záruky. Vzhledem k tomu, že žalobkyně uspokojila částečně svůj regresní nárok proti žalovanému prodejem 3000 ks příslušných cenných papírů, dovodil odvolací soud důvodnost uplatněného nároku v rozsahu 445 821 Kč. V souladu s úpravou výše úroku z prodlení v obchodním zákoníku přiznal odvolací soud žalobkyni úrok z prodlení ve výši 9,7 % p. a.

Rozsudek odvolacího soudu ve výrocích pod body II a III napadl žalovaný dovoláním z důvodů upravených v ustanovení § 241a odst. 2 písm. a) a b) o. s. ř., tedy že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a z důvodu, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování (§ 241a odst. 3 o. s. ř.).

Dovolatel nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že žalovaný nárok lze posuzovat jako regresní nárok z bankovní záruky. Z provedeného dokazování vyplývá, že v momentě poskytnutí bankovní záruky neexistovala ještě individuální pohledávka z úvěrové smlouvy, která by mohla být v dané době zajištěna. Pohledávka, která měla být zajištěna, měla teprve v budoucnu vzniknout. Pokud neexistuje individuálně určená pohledávka, která by mohla být zajištěna, není tu ani dlužník, ani závazek dlužníka na poskytnutí plnění bance a nemůže být uložena ani povinnost k úhradě bance poskytující zajištění bankovní zárukou. Dovolatel odmítá možnost přiměřené aplikace ustanovení o ručení na bankovní záruku, které umožňuje zajištění závazku, který má vzniknout teprve v budoucnu.

Žalovaný poukazuje na to, že mezi ním a IPB, a. s., nebyla uzavřena příkazní (mandátní) smlouva předpokládaná v ustanovení § 321 odst. 2 obch. zák., která jediná může určit obsah záruční listiny. Nárok IPB, a. s., mající základ v závazku žalovaného poskytnout IPB, a. s., co sama plnila podle záruční listiny, a který by byl svojí povahou právem postihu, vůbec nevznikl. Dlužník je povinen k

vypořádání regresního nároku jen pokud je záruční listina vystavena v souladu se smlouvou uzavřenou s dlužníkem, absence této smlouvy pak brání vlastnímu vzniku regresního nároku. V rozporu s touto okolností soudy obou stupňů nesprávně vycházely z toho, že právo postihu ručící banky (IPB, a. s.) je dáno a odvolací soud dokonce dovodil, že tento regresní nárok IPB, a. s., je dán přímo ze zákona. Platná bankovní záruka v daném případě nevznikla. Důsledkem toho je tedy i fakt, že žalovaný může uplatňovat proti žalobkyni všechny námitky, které má vůči věřiteli z úvěrové smlouvy. Odvolací soud se vůbec těmito námitkami nezabýval, jelikož dovodil, že regresní nárok je dán.

Další skutečností je, že IPB, a. s., a žalovaný uzavřeli dne 22. 2. 1995 smlouvu o zastavení cenných papírů. Touto smlouvou na sebe vzal žalovaný závazek uvedený v článku I odst. 4 smlouvy. Zavázal se splatit IPB, a. s., částku, kterou by za něj zástavní věřitel – IPB, a. s., zaplatil plněním z bankovní záruky a to splatit způsobem v předmětné smlouvě uvedeným. Bankovní záruka však platně nevznikla. I kdyby tu závazek existoval, byť nikoliv regresní závazek z bankovní záruky, ale „prostý“ závazek ručení ze smlouvy o zastavení cenných papírů, a dokonce i kdyby regresní nárok z bankovní záruky existoval, plnila IPB, a. s., více, než byla její povinnost. Rozsah a způsob plnění je stanoven ve smlouvě o zastavení cenných papírů i v záruční listině a měl být proveden prodejem zastavených akcií a výtěžkem z tohoto prodeje. Touto námitkou se soudy vůbec nezabývaly. Výnos z prodeje akcií byl 371 740 Kč a IPB, a. s., tak plnila o 248 652,30 Kč více, než by podle uvedených dokumentů plnit měla.

Námitky dovolatele směřují i proti tomu, že limit plnění byl v záruční listině pevně stanoven na částku 540 000 Kč + úroky z jistiny, úroky z prodlení, bankovní poplatky a ostatní příslušenství z této částky. IPB, a. s., neměla plnit více, než bylo požadováno ve výzvě k plnění z bankovní záruky ze dne 26. 7. 1999, z níž je patrné, že úrok z jistiny činí 26 937,70 Kč, úrok z prodlení 1971 Kč a poplatky 200 Kč. Na tom nemohla nic změnit ani sjednaná kapitalizace úroků v článku 7 úvěrové smlouvy. Ostatně IPB, a. s., nemohla z úvěrové smlouvy vycházet, její ujednání jí nemohla být známa a nemohla ani posuzovat oprávněnost vyššího plnění, než jak stanovila záruční listina.

Dovolatel rovněž namítl, že žalobkyně byla během jednání odvolacího soudu vyzvána, aby doplnila skutková tvrzení ohledně vymáhaného příslušenství. Skutková tvrzení však doplněna nebyla. Tvrzení žalobkyně, že poskytla na výzvu České spořitelny, a. s., plnění ve výši 817 561 Kč, nebylo dle dovolatele v řízení prokázáno.

Původní žalobkyně (IPB, a. s.), ale i věřitel (Česká spořitelna, a. s.) jednali podle názoru dovolatele v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, obchodních bankovních zvyklostí i v rozporu s dobrými mravy podle ustanovení § 3 obč. zák. IPB, a. s., jednala po celou dobu vědomě nečestným a nekalým způsobem, když jejím hlavním zájmem nebyly standardní bankovní obchody, ale získání akcií pod rozhodovací vliv představenstva banky a za co nejnižší cenu posílit svoji pozici v rámci dlouhodobého záměru ovládnout banku. Při hodnocení kauzy v celkových souvislostech je totiž zřejmé, že žalovaný plnil roli tzv. „bílého koně“, který podepsal úvěrovou smlouvu, jejíž výnos byl poskytnut třetí straně (IPB, a. s.), za což žalovaný získal 300 akcií, kterými nemohl disponovat. Cena akcie zjevně neodpovídala její skutečné hodnotě (v důsledku zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění statutárními orgány IPB, a. s.), což se následně projevilo pádem ceny na veřejných trzích. Ani v této situaci však IPB, a. s., která měla akcie v zástavě, nezamezila jejich včasnému prodeju vzniku škody, přestože tak mohla učinit. Z rekapitulace finančních toků vyplývajících z realizovaných operací vyplývá, že jak Česká spořitelna, a. s., tak IPB, a. s., dosáhly zisk v částce 277 561 Kč pro Českou spořitelnu, a. s., a 154 179 Kč pro IPB, a. s. Jedině žalovaný měl jen ztrátu v částce 60 000 Kč, která se má ještě zvýšit. Poskytnutí úvěru na navýšení základního kapitálu banky je dnes již jednáním nedovoleným. Byť byl úkon proveden za právní úpravy, kdy takové jednání nebylo zakázané, nelze mu jistě nyní poskytnout soudní ochranu. Jednání IPB, a. s., nebylo běžným obchodním jednáním banky, ale sledovalo jiné cíle, o čemž svědčí i jí vystavená záruční listina, která

byla vydána beze smlouvy s žalovaným a bez požadavku na jakoukoliv úplatu. Těmito námitkami směřujícími proti jednání žalobkyně v rozporu s poctivým obchodním stykem a dobrými mravy se však odvolací soud nezabýval.

Dovolatel uplatňuje i dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., jelikož namítá, že odvolací soud porušil zásadu dvouinstančnosti soudního řízení. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že výkon práva žalobkyně je v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, a proto ostatní okolnosti ani argumentaci žalovaného nezvažoval. Pokud odvolací soud nesouhlasil s právním hodnocením věci soudem prvního stupně, měl jeho rozhodnutí zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení. Na podporu svého názoru odkazuje dovolatel na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 10. 2007, sp. zn. 32 Odo 887/2006, podle něhož odvolací soud nemůže nedostatek rozhodujících skutkových zjištění nahradit vlastním dokazováním podle § 213 odst. 2 o. s. ř., ale ani tím, že tato skutková zjištění převezme z rozhodnutí soudu prvního stupně, který je učinil přesto, že vzhledem k nesprávnému právnímu názoru, který zaujal, na nich své rozhodnutí nezaložil.

Jako další vadu řízení vytýká dovolatel oběma rozsudkům nepřezkoumatelnost, a to zejména z důvodu souhrnných skutkových zjištění. Současně uvádí, že se soudy nevypořádaly s jeho jednotlivými námitkami. Pokud na ně bylo vůbec reagováno, tak jen paušálním a nezdůvodněným odkazem na jejich nedůvodnost.

Dovolatel napadá i skutkové zjištění, jež bylo podkladem pro rozhodnutí odvolacího soudu, jelikož bylo vadné v tom smyslu, že výsledky dokazování takové skutkové zjištění neumožňují a z toho hlediska bylo příčinou nesprávného rozhodnutí ve věci.

Ze všech těchto důvodů dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Ve vyjádření k dovolání se žalobkyně ztotožnila se závěry odvolacího soudu. Upozornila, že žalovaný v průběhu dosavadního řízení neuplatnil ani argument, že mezi IPB, a. s., a žalovaným nebyla uzavřena smlouva předpokládaná § 321 odst. 2 obch. zák., ani argument, že zajištění jeho závazku bylo nekorektní, jelikož den vystavení záruční listiny předcházela uzavření úvěrové smlouvy a přiměřené použití ustanovení o ručení zde nepřichází v úvahu.

Smlouva mezi IPB, a. s., a žalovaným existovala, byť v ústní formě, přičemž zákon písemnou formu takové smlouvy nevyžaduje. Obsah této smlouvy byl potvrzen obsahem úvěrové smlouvy, smlouvy o zastavení cenných papírů i reálným postupem žalovaného v rámci těchto dokumentů. Podle žalobkyně lze na bankovní záruku přiměřeně aplikovat i § 304 odst. 2 obch. zák., který umožňuje ručením zajistit pohledávku, která vznikne teprve v budoucnu.

Žalobkyně odmítá, že by postup IPB, a. s., byl v rozporu s dobrými mravy, a konstatuje, že žalovaný ve své pozici ředitele pobočky banky nemohl nevědět o situaci, podstatě bankovní záruky, svých závazcích a možnostech řešení problémů, které již v této době podle jeho názoru existovaly.

Plnění z bankovní záruky IPB, a. s., ve prospěch České spořitelny, a. s., jako úvěrového věřitele, bylo dle žalobkyně v průběhu řízení u soudů obou instancí prokázáno zcela jednoznačně.

Z výše uvedených důvodů žalobkyně navrhla, aby dovolací soud podané dovolání odmítl, případně zamítl.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Napadený rozsudek odvolacího soudu byl vyhlášen před 1. 7. 2009, kdy nabyla účinnosti novela občanského soudního řádu provedená zákonem č. 7/2009 Sb. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) proto vzhledem k bodu 12 přechodných ustanovení v článku II uvedeného zákona dovolání projednal a rozhodl o něm podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 30. 6. 2009.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání bylo podáno včas oprávněnou osobou a že je podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. přípustné, posoudil rozsudek odvolacího soudu z hlediska uplatněných dovolacích důvodů, kterými je podle ustanovení § 242 odst. 3 o. s. ř. vázán, a to i z hlediska jejich obsahového vymezení.

Dovolatel předně namítá, že na bankovní záruku nelze přiměřeně aplikovat ustanovení § 304 odst. 2 obch. zák., podle něhož lze ručením zajistit i závazek, který vznikne v budoucnu. S touto námitkou dovolatele se Nejvyšší soud neztotožňuje. Podle § 322 obch. zák. se na bankovní záruku použijí přiměřeně ustanovení o ručení. Z povahy věci nelze na bankovní záruku aplikovat všechna ustanovení o ručení, avšak § 304 obch. zák., který vymezuje, jaký závazek lze zajistit ručením, na bankovní záruku přiměřeně použitelný je. Proto námitka dovolatele, že bankovní záruka nemohla platně vzniknout, pokud neexistovala individuální pohledávka z úvěrové smlouvy, která by mohla být v té době zajištěna, není důvodná.

Další námitka dovolatele směřuje proti tomu, že mezi dovolatelem a IPB, a. s., nebyla uzavřena mandátní smlouva podle § 321 odst. 2 obch. zák., která jediná může určit obsah záruční listiny. Tato námitka míří na neúplné a tudíž nesprávné právní posouzení věci odvolacím soudem, který se zjištěním toho, zda taková smlouva existovala a jaký byl její případný obsah, vůbec nezabýval. Ve vztazích z bankovní záruky je třeba rozlišovat vztah mezi bankou poskytující bankovní záruku a věřitelem, který je založen záruční listinou, a vztah mezi bankou a dlužníkem, který se podle kogentního ustanovení § 322 odst. 2 obch. zák. řídí podle ustanovení o mandátní smlouvě. Podle § 321 odst. 2 obch. zák. je dlužník povinen bance zaplatit to, co banka plnila podle své povinnosti ze záruční listiny vystavené v souladu se smlouvou uzavřenou s dlužníkem. Podle ustanovení § 321 odst. 3 obch. zák. dlužník nemůže vůči bance uplatnit námitky, které by mohl uplatnit vůči věřiteli, jestliže smlouva mezi bankou a dlužníkem neobsahovala povinnost banky zahrnout do záruční listiny uplatnění těchto námitek vůči věřiteli. Důvodem nároku banky na náhradu za vyplacenou bankovní záruku tedy není samotná záruční listina, ale regresní nárok banky je založen smlouvou o poskytnutí bankovní záruky uzavřenou mezi bankou a dlužníkem. Právo na tento regres je dáno, jen pokud banka vydala záruční listinu a poskytla věřiteli plnění v souladu s tím, co bylo sjednáno s dlužníkem ve smlouvě o poskytnutí bankovní záruky.

Pro posouzení vzniku práva na regres plnění poskytnutého z bankovní záruky a rozsahu tohoto regresního nároku je tudíž předně nezbytné posoudit existenci a obsah smlouvy mezi bankou a dlužníkem o poskytnutí bankovní záruky. Z výše zmíněných hledisek se však odvolací soud věcí nezabýval, omezil se pouze na konstatování, že regresní nárok žalobkyni vznikl. Právní posouzení věci odvolacím soudem je tak neúplné, neboť vychází z neúplně zjištěného skutkového stavu věci, a tudíž i nesprávné.

Pokud by mezi účastníky smlouva ve smyslu ustanovení § 321 odst. 2 obch. zák. uzavřena nebyla, nemohla by se žalobkyně podle tohoto ustanovení (ve spojení s ustanovením § 321 odst. 3 obch. zák.) domáhat po žalovaném náhrady poskytnutého plnění.

V takovém případě by však bylo nutno aplikovat ustanovení § 332 obch. zák., podle jehož odstavce 1 jestliže plnění závazku není vázáno na osobní vlastnosti dlužníka, je věřitel povinen přijmout plnění jeho závazku nabídnuté třetí osobou, jestliže s tím dlužník souhlasí. Souhlas dlužníka není zapotřebí, jestliže třetí osoba za závazek ručí nebo jeho splnění jiným způsobem zajišťuje a dlužník svůj závazek porušil. Nevyplývá-li z právního vztahu mezi dlužníkem a třetí osobou něco jiného, vstupuje třetí

osoba splněním dlužníkovu závazku do práv věřitele, který je povinen jí vydat a na ni převést všechny své důkazní prostředky.

Na rozdíl od regresního nároku podle ustanovení § 321 odst. 2 obch. zák. by dlužník mohl vůči žalobkyni uplatnit všechny námitky, které žalobkyně mohla uplatnit vůči věřiteli, nikoliv tedy jen námitky vyplývající z mandátní smlouvy ve smyslu ustanovení § 321 odst. 2 a 3 obch. zák.

Protože v daném případě žalobkyně plnila České spořitelně, a. s., jako osoba zajišťující závazek žalovaného, nevyžadoval se k tomuto plnění souhlas dlužníka. Podle ustanovení § 313 obch. zák. totiž bankovní záruka vzniká písemným prohlášením banky v záruční listině, že uspokojí věřitele do výše určité peněžní částky podle obsahu záruční listiny, jestliže určitá třetí osoba (dlužník) nesplní určitý závazek nebo budou splněny jiné podmínky stanovené v záruční listině. Pokud tedy banka platně učinila toto písemné prohlášení, vznikl zajišťovací závazek i v případě absence smlouvy mezi bankou a dlužníkem.

Odvolací soud se dle dovolatele nezabýval také jeho námitkou, že rozsah a způsob plnění z bankovní záruky byl určen ve smlouvě o zastavení cenných papírů. Dovolatel uvedl, že touto smlouvou vzal na sebe závazek uvedený v článku I odst. 4 této smlouvy. Zavázal se zaplatit IPB, a. s., částku, kterou by za něj zástavní věřitel (IPB, a. s.) zaplatil plněním z bankovní záruky a tu splatit způsobem uvedeným v předmětné smlouvě. Tento způsob a rozsah uspokojení nároku je dán prodejem zastavených akcií a výtěžkem z tohoto prodeje. Výnos z prodeje akcií činil 371 440 Kč, a tak IPB, a. s., plnila o 248 652,30 Kč více, než měla.

Námitka žalovaného, že z tohoto důvodu plnila IPB, a. s., České spořitelně, a. s., více než připouštěla smlouva o zastavení cenných papírů, je námitkou nepřipustně uplatněnou až v dovolacím řízení. K této námitce dovolací soud podle ustanovení § 241a odst. 4 o. s. ř. přihlížet nemůže, neboť v dovolání nelze uplatnit nové skutečnosti nebo důkazy ve věci samé. Jen pro úplnost však Nejvyšší soud v této souvislosti uvádí, že rozsah a obsah plnění z bankovní záruky bankou vůči věřiteli je stanoven v záruční listině (§ 313 obch. zák.) a nemůže být vůči věřiteli (třetí osobě) omezen další smlouvou uzavřenou mezi bankou a dlužníkem.

Při jednání před soudem prvního stupně dne 11. 1. 2006 a ve vyjádření k žalobě ze dne 15. 11. 2006 žalovaný současně namítl, že smlouvou o zastavení cenných papírů byl mezi IPB, a. s., a žalovaným sjednán způsob placení regresního závazku z bankovní záruky a omezena výše tohoto regresního nároku, tak že IPB, a. s., uspokojí svůj regresní nárok prodejem zastavených cenných papírů, s tím, že IPB, a. s., nemá nárok na žádné jiné plnění. S touto námitkou se však soud prvního stupně, ani odvolací soud v rozporu s ustanovením § 157 odst. 2 o. s. ř. nevypořádaly. V této části je proto rozhodnutí odvolacího soudu nepřezkoumatelné, čímž bylo řízení zatíženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.

Dovolatel dále namítá, že žalobkyně z bankovní záruky plnila více, než byla oprávněna plnit. Tato námitka je opodstatněná. Banka je podle § 313 obch. zák. povinna z bankovní záruky uspokojit věřitele do výše určité peněžní částky podle obsahu záruční listiny, jestliže určitá třetí osoba (dlužník) neplní určitý závazek nebo budou splněny jiné podmínky stanovené v záruční listině. V záruční listině se IPB, a. s., zavázala uspokojit pohledávku České spořitelny, a. s., ve výši 540 000 Kč a příslušenství vyplývající z úvěru poskytnutého Českou spořitelnou, a. s., dlužníkovi. IPB, a. s., se tudíž zavázala uhradit příslušenství z částky 540 000 Kč. Odvolací soud však dovodil, že z článku 7 úvěrové smlouvy vyplývá oprávnění České spořitelny, a. s., přisuzovat úroky a ceny za úkony dle sazebníku k jistině, přičemž úroky vždy k 31. 12. každého roku a při doplacení úvěru. Konstatoval, že mezi účastníky úvěrového vztahu byla sjednána kapitalizace úroků, přičemž daný stav není v rozporu s textem záruční listiny. Odvolací soud tedy vyšel z toho, že ze záruční listiny vyplývá povinnost poskytovatele bankovní záruky hradit i úroky z kapitalizovaných úroků. Tento závěr odvolacího

soudu není správný. Ze záruční listiny naopak vyplývá povinnost poskytovatele bankovní záruky hradit smlouvené úroky pouze z částky 540 000 Kč, nikoliv úroky z úroků a cen za úkony dle sazebníku přičtených k jistině.

Námitkou, že v řízení nebylo prokázáno, že žalobkyně poskytla plnění České spořitelně, a. s., ve výši 817 561 Kč, uplatňuje dovolatel dovolací důvod podle § 241a odst. 3 o. s. ř. Za skutkové zjištění, které nemá podle obsahu spisu oporu v provedeném dokazování, je třeba ve smyslu citovaného ustanovení pokládat výsledek hodnocení důkazů, který neodpovídá postupu vyplývajícímu z ustanovení § 132 o. s. ř., protože soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nebo z přednesů účastníků nevyplývaly, ani jinak nevyšly za řízení najevo, protože soud pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo, nebo protože v hodnocení důkazů, popř. poznatků, které vyplývaly z přednesů účastníků nebo které vyšly najevo jinak, je z hlediska závažnosti (důležitosti), zákonnosti, pravdivosti, eventuálně věrohodnosti logický rozpor, nebo který odporuje ustanovení § 133 až § 135 o. s. ř. Skutkové zjištění nemá oporu v provedeném dokazování v podstatné části tehdy, týká-li se skutečností, které byly významné pro posouzení věci z hlediska hmotného (popřípadě i procesního) práva (srov. Občanský soudní řád, komentář, 5. vydání 2001, nakladatelství C. H. BECK, strana 1003 - 1004).

Dovolacím důvodem podle § 241a odst. 3 o. s. ř. lze napadnout výsledek činnosti soudu při hodnocení důkazů, na jehož nesprávnost lze usuzovat - jak vyplývá ze zásady volného hodnocení důkazů - jen ze způsobu, jak k němu soud dospěl. Nelze-li soudu v tomto směru vytknout žádné pochybení, není možné ani polemizovat s jeho skutkovými závěry (např. namítat, že soud měl uvěřit jinému svědkovi, že měl vycházet z jiného důkazu, že některý důkaz není ve skutečnosti pro skutkové zjištění důležitý apod.). Znamená to, že hodnocení důkazů, a tedy ani skutkové zjištění jako jeho výsledek, z jiných než z výše uvedených důvodů nelze dovoláním úspěšně napadnout.

Nejvyšší soud shledal, že skutkové zjištění odvolacího soudu, že IPB, a. s., zaplatila České spořitelně, a. s., částku 817 561 Kč, má oporu v provedeném dokazování - zaplacení této částky vyplývá z výzvy České spořitelny, a. s., ze dne 26. 7. 1999 k plnění ze záruční listiny a z hromadného příkazu k úhradě ze dne 27. 8. 1999. Důkaz těmito listinami provedl soud prvního stupně při jednání dne 11. 1. 2006 a odvolací soud při jednání dne 18. 2. 2008. Z výzvy ze dne 26. 7. 1999 se podává, že Česká spořitelna, a. s., vyzvala IPB, a. s., k poskytnutí plnění z bankovní záruky ve výši 817 561 Kč na účet. Z hromadného příkazu k úhradě ze dne 27. 8. 1999 se pak podává, že IPB, a. s., dala příkaz k úhradě této částky na účet. Skutkovému závěru odvolacího soudu provedenému na základě těchto důkazů, že IPB, a. s., zaplatila České spořitelně, a. s., předmětnou částku, nelze vytknout, že nebyl výsledkem logického postupu při hodnocení důkazů podle zásad uvedených v ustanovení § 132 o. s. ř.

Stejně tak závěrečná obecná námitka dovolatele směřující proti nesprávným skutkovým zjištěním provedeným odvolacím soudem není relevantní. Z obsahu dovolání nevyplývá, jaké konkrétní skutkové zjištění žalovaný napadá, pouze obecně uvádí, že skutkové zjištění, jež bylo podkladem pro rozhodnutí odvolacího soudu, je vadné i v tom smyslu, že výsledky dokazování takové skutkové zjištění neumožňují a že rozhodnutí nemá v podstatné části oporu v provedeném dokazování, neboť soud nemá za zjištěnou podstatnou skutečnost, která z obsahu spisu vyplývá. Pokud tedy žalovaný uplatnil dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř. (tj. že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování), je třeba uvést, že v dovolání obsahově tento dovolací důvod blíže nevymezil, což dovolacímu soudu zabránilo zabývat se jeho důvodností.

Dovolatel rovněž namítl, že žalobkyně byla během jednání odvolacího soudu vyzvána, aby doplnila skutková tvrzení ohledně vymáhaného příslušenství „vzhledem k absenci těchto tvrzení v žalobě“. Skutková tvrzení však doplněno nebylo. Nejvyšší soud však z obsahu spisu zjistil, že odvolací soud právě v důsledku této skutečnosti přiznal žalobkyni pouze zákonný úrok z prodlení podle ustanovení

§ 369 a § 502 obch. zák. Je však skutečností, že žaloba postrádá tvrzení ohledně skutečnosti, kdy se žalovaný dostal do prodlení se zaplacením částky 817 561 Kč, resp. částky 445 821 Kč. Tato vada žaloby měla být odstraněna postupem podle ustanovení § 43 o. s. ř. Soud prvního stupně ani odvolací soud však takto nepostupovaly, přičemž odvolací soud ve svém rozsudku neodůvodnil, proč přiznal úrok z prodlení ode dne 29. 6. 1999, resp. ode dne 30. 9. 1999. Tím rovněž zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Dovolatel dále namítl z důvodů shora uvedených, že IPB, a. s., i Česká spořitelna, a. s., jednaly v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, obchodních bankovních zvyklostí a v rozporu s dobrými mravy podle ustanovení § 3 obč. zák. Nejvyšší soud však z obsahu spisu dospěl k závěru, že dovolatel se nemůže dovolávat toho, že IPB, a. s., či Česká spořitelna, a. s., jednaly v rozporu se zásadami poctivého obchodního styku, či v rozporu s dobrými mravy. Dovolatel nebyl nucen uzavřít smlouvu s Českou spořitelnou, a. s., o úvěru. Bylo i jeho rozhodnutím, že uzavřel smlouvu o koupi akcií IPB, a. s. K uzavření této smlouvy ho nemohl nikdo donutit. Pokud při jednání před soudem prvního stupně dne 11. 1. 2006 a v podání ze dne 15. 11. 2006 tvrdil, že jako manažer IPB, a. s., si musel koupit akcie v emisním kursu 2000 Kč za kus, pokud si chtěl své postavení udržet, pomíjí, že se mohl proti tomuto případnému postupu bránit zákonnými prostředky, či se mohl rozhodnout se těchto obchodů neúčastnit a případně si najít jiné zaměstnání. Z tvrzení žalovaného se však podává, že se rozhodl těchto transakcí zúčastnit. Pokud žalovaný tvrdí, že on jediný měl z realizovaných operací ztrátu, nemůže soud přehlédnout, že žalovaný jakožto manažer IPB, a. s., musel být nepochybně srozuměn s tím, že v důsledku koupě akcií může dosáhnout zisk, ale též ztrátu. Žalovaný navíc mohl úvěr splatit a tím zamezit případnému znehodnocení akcií. Pokud pak žalovaný namítá, že poskytnutí úvěru na zvýšení základního kapitálu banky je dnes již jednáním nedovoleným a byť byl úkon proveden za právní úpravy, kdy takové jednání nebylo zakázané, nelze mu poskytnout soudní ochranu, odkazuje Nejvyšší soud na svůj rozsudek ze dne 25. 6. 2009, sp. zn. [29 Cdo 2964/2008](#), který je k dispozici na webových stránkách Nejvyššího soudu, v němž dovodil, že finanční pomoc společnosti při nabývání jejích akcií nebyla v době před 1. 7. 1996 bez dalšího jednáním neplatným nebo odporujícím zásadám poctivého obchodního styku. Nejvyšší soud nemá důvod se od tohoto závěru v dané věci odchýlit.

Ze shora uvedeného je však nicméně patrné, že rozhodnutí odvolacího soudu je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů nesprávné. Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu v napadené části, tj. ve výrocích pod body II a III, podle ustanovení § 243b odst. 2, věty za středníkem, o. s. ř. zrušil. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud v odpovídajícím rozsahu i rozsudek soudu prvního stupně a věc v tomto rozsahu vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o. s. ř.).

Vzhledem k této skutečnosti se Nejvyšší soud již nemusel zabývat námitkami odvolatele, že odvolací soud porušil zásadu dvouinstančnosti soudního řízení a že rozhodnutí soudů obou stupňů jsou nepřezkoumatelná zejména z důvodů souhrnných skutkových zjištění.